

РИЗИКОЛОГІЯ

Викладач: *Калюжна Юлія Вікторівна, к.е.н., доцент*

Кафедра: *Кафедра управління персоналом і маркетингу. 69063, м. Запоріжжя, просп. Соборний, 74 (V корп., к. 218-а)*

Е-mail: *upim_znu@ukr.net*

Телефон: *(061) 228-76-25*

Інші засоби зв'язку: *електронна пошта kalyuzhnaya.ju@gmail.com*

Освітня програма, рівень вищої освіти		Маркетинг / бакалавр					
Статус дисципліни		Обов'язкова, цикл професійної підготовки					
Кредити ECTS	5	Навч. рік	2021-2022 2 семестр	Рік навчання	2	Тижні	16
Кількість годин	150	Кількість змістових модулів¹		8	Лекційні заняття –32 год		Практичні заняття –32 год
Вид контролю		екзамен					
Посилання на курс в Moodle			https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=6326				
Консультації:			щосереди, 11.00-11.40 або за попередньою домовленістю				

ОПИС КУРСУ

Дисципліна «Ризикологія» знайомить студентів з основами аналізу, діагностики, прогнозування, програмування і планування ризиків, як у виробництві, економіці, так і в повсякденному житті. Вивчення та облік невизначеності, конфліктності, багатокритеріальності й пов'язаного з ними ризику є важливим напрямом сучасної економічної теорії. Об'єкт управління ситуацією характеризується багатоваріантністю розвитку та можливістю виникнення непередбачених ситуацій. Таким чином, основними характеристиками сучасного фахівця з маркетингу є уміння працювати в умовах невизначеності, робити раціональний вибір із безлічі можливих альтернатив. Головне завдання курсу — озброїти майбутніх фахівців з маркетингу систематизованими знаннями аналізу, моделювання та управління ризиками.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ЗК12. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).	ПРН 9 Оцінювати ризики провадження маркетингової діяльності, встановлювати рівень невизначеності маркетингового середовища при прийнятті управлінських рішень.
СК4. Здатність проваджувати маркетингову діяльність на основі розуміння сутності та змісту теорії маркетингу і функціональних зв'язків між її складовими.	ПРН 10 Пояснювати інформацію, ідеї, проблеми та альтернативні варіанти прийняття управлінських рішень фахівцям і нефахівцям у сфері маркетингу, представникам різних структурних підрозділів ринкового
СК5. Здатність коректно застосовувати методи, прийоми та інструменти маркетингу.	
СК8. Здатність розробляти маркетингове забезпечення розвитку бізнесу в умовах	

¹ 1 змістовий модуль = 15 годин (0,5 кредита ECTS)

невизначеності. СК10. Здатність використовувати маркетингові інформаційні системи в ухваленні маркетингових рішень і розробляти рекомендації щодо підвищення їх ефективності.	суб'єкта. ПРН 14 Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані маркетингові рішення.
---	--

У разі успішного завершення курсу студент **зможє**: ефективно приймати рішення в умовах ризику, розраховувати економічні ризики проектів.

ОСНОВНІ НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Стешенко О. Д. Ризикологія: Навч. посібник. Харків: УкрДУЗТ, 2019. 180 с

КОНТРОЛЬНІ ЗАХОДИ

Поточні контрольні заходи:

Поточний контроль передбачає такі теоретичні завдання:

- Усне опитування і обговорення лекції;
- Короткі тести/контрольні роботи за пройденим матеріалом;

Поточний контроль передбачає такі практичні завдання:

- Розв'язання практичних завдань.
- Розв'язання задач.
- Тестові завдання.
- Презентація власних досліджень.

Підсумкові контрольні заходи:

Максимальна оцінка, яку студент може отримати за виконання екзаменаційної роботи, складає 40 балів. Екзаменаційна робота містить три теоретичних питання, кожне з яких оцінюється в 10 балів та одну задачу, яка оцінюється в 10 балів.

У випадку продовження карантинних заходів, викликаних пандемією коронавірусу, теоретичні питання будуть представлені у вигляді тестів.

Відповіді студента фіксуються письмово і зберігаються на кафедрі.

Результат виконання студентом кожного теоретичного завдання оцінюється так:

10-9 балів	студент має глибокі, міцні, узагальнені, системні знання з предмета, уміння застосувати знання, творчу, навчальну діяльність та має дослідницький характер, самостійно оцінює різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляє і відстоює особистісну позицію
8-7 балів	студент отримує у випадку, якщо він відповідає не менше ніж на 30 % питання, зокрема знає тільки визначення понять та в загальних рисах може відповісти на поставлене запитання
6-4 бали	знання неповні, поверхневі. Студент відновлює основний навчальний матеріал, але недостатньо осмислено, не вміє самостійно аналізувати, робити висновки. Здатний вирішувати завдання за зразком. Володіє елементарними вміннями навчальної діяльності
3-1 бал	відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, обумовлюється початковим уявленням про предмет вивчення
0 балів	студент не відповів на питання або дав неправильну відповідь

Результат розв'язання студентом однієї задачі оцінюється так:

10 балів	Завдання виконано повністю без помилок
9-6 бали	Студент виконав завдання з несуттєвими помилками
5-1 бали	Виконано правильно не більше 20% завдання; завдання виконано з суттєвими помилками
0 балів	Студент не виконав завдання

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

Контрольний захід		Термін виконання	% від загальної оцінки
Поточний контроль (max 60%)			
Змістовий модуль 1 (розділ 1)	опитування, розв'язання задач	Тиждень 1	4%
	розв'язання практичних завдань	Тиждень 2	3%
Змістовий модуль 2 (розділ 2)	опитування, розв'язання задач	Тиждень 3	4%
	розв'язання практичних завдань	Тиждень 4	4%
Змістовий модуль 3 (розділ 3)	опитування, розв'язання задач	Тиждень 5	4%
	розв'язання практичних завдань	Тиждень 6	3%
Змістовий модуль 4 (розділ 4)	опитування, розв'язання задач	Тиждень 7	4%
	розв'язання практичних завдань	Тиждень 8	4%
Змістовий модуль 5 (розділ 5)	опитування, розв'язання задач	Тиждень 9	4%
	презентація власних досліджень	Тиждень 10	3%
Змістовий модуль 6	опитування, розв'язання задач	Тиждень 11	4%
	тестування	Тиждень 12	4%

**ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТУ**
Силабус навчальної дисципліни «Ризикологія»

(розділ 6)			
Змістовий модуль 7 (розділ 7)	опитування, розв'язання задач	Тиждень 13	4%
	розв'язання практичних завдань	Тиждень 14	3%
Змістовий модуль 8 (розділ 8)	опитування, розв'язання задач	Тиждень 15	4%
	розв'язання практичних завдань	Тиждень 16	4%
Підсумковий контроль (max 40%)			
Підсумкове теоретичне завдання: тести (на Moodle)		Тиждень 16	30%
Підсумкове практичне завдання: одна задача		Тиждень 16	10%
Разом			100%

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

РОЗКЛАД КУРСУ ЗА ТЕМАМИ І КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Тиждень і вид заняття	Тема заняття	Контрольний захід	Кількість балів
Змістовий модуль 1			
Тиждень 1 Семинар 1	Поняття та оцінка економічного ризик	опитування, розв'язання задач	4
Тиждень 2 Семинар 2		розв'язання практичних завдань (Побудувати карту ризиків для трьох бізнес-процесів запорізького підприємства)	3
Змістовий модуль 2.			
Тиждень 3 Семинар 3	Аналіз та оцінка ризику	опитування, розв'язання задач	4
Тиждень 4 Семинар 4		розв'язання практичних завдань (Скласти анкету для експертного оцінювання суттєвих ризиків діяльності підприємства: 1) описати діяльність підприємства (1 сторінка) 2) провести якісний аналіз ризиків – охарактеризувати, користуючись фінансовою звітністю, інтернет-ресурсами тощо, три суттєвих	4

		<p><i>ризика, з якими стикається підприємство у своїй діяльності (всі матеріали, що допомогли у пошуку, навести у додатках).</i></p> <p><i>3) скласти анкету з 15 питань (по 5 питань на кожен вид ризику) для експертного оцінювання.</i></p> <p><i>4) Розрахувати рівень узгодженості думок п'яти експертів за допомогою коефіцієнта конкордації або t-критерія Стьюдента тощо)</i></p>	
Змістовий модуль 3			
Тиждень 5 Семінар 5	Невизначеність та ризик	<i>опитування, розв'язання задач</i>	4
Тиждень 6 Семінар 6		<p><i>розв'язання практичних завдань (проблемні ситуації для обговорення: Ситуація 1. Як оцінити людську невизначеність в управлінні підприємством (фірмою, організацією) ? Як можна її знизити?</i></p> <p><i>Ситуація 2. Ви збираєтеся стати підприємцем. З якою невизначеністю на етапі відкриття власної справи ви можете зіткнутися?</i></p> <p><i>Ситуація 3. Як має бути врахована соціальна невизначеність в процесі підприємницької діяльності? Якими методами можна знизити її вплив?</i></p> <p><i>Ситуація 4. Ви складаєте фінансовий план діяльності фірми. Як знизити негативний вплив невизначеності на ефективність фінансового планування?</i></p> <p><i>Ситуація 5. Ви – підприємець. Розробіть систему рекомендацій щодо переборювання невизначеностей, які можуть виникнути в процесі підприємницької діяльності.)</i></p>	3
Змістовий модуль 4			
Тиждень 7 Семінар 7	Мінімізація економічних ризиків	<i>опитування, розв'язання задач</i>	4
Тиждень 8 Семінар 8		<p><i>розв'язання практичних завдань (1. Проведення аналізу стейкхолдерів за запропонованою методикою.</i></p> <p><i>2. Побудова журналу реагування на ризики (Risk-response-</i></p>	4

		<i>log))</i>	
Змістовий модуль 5			
Тиждень 9 Семинар 9	Управління економічним ризиком	<i>опитування, розв'язання задач</i>	4
Тиждень 10 Семинар 10		<i>презентація власних досліджень</i>	3
Змістовий модуль 6			
Тиждень 11 Семинар 11	Методи обґрунтування господарських рішень в умовах ризик	<i>опитування, розв'язання задач (Розв'язання задач з використанням критеріїв Вальда, Севіджа, Гурвіца, крайньої обережності та оптимізму)</i>	4
Тиждень 12 Семинар 12		<i>тестування</i>	4
Змістовий модуль 7			
Тиждень 13 Семинар 13	Управління ризиками в інноваційному портфелі	<i>опитування, розв'язання задач</i>	4
Тиждень 14 Семинар 14		<i>розв'язання практичних завдань (1. Побудувати матрицю ризику для конкретного проекту. 2. Визначити розмір втрат від ризику, що можуть виникнути у зв'язку з можливими факторами безгосподарності обраного підприємства)</i>	3
Змістовий модуль 8			
Тиждень 15 Семинар 15	Антикризове управління підприємством	<i>опитування, розв'язання задач</i>	4
Тиждень 16 Семинар 16		<i>розв'язання практичних завдань (1. Розрахувати ймовірність банкрутства обраного підприємства за моделлю Альтмана, Лису, Конана і Гольдера, Бівера. 2. Запропонувати шляхи виходу з кризи для підприємств, ймовірність банкрутства яких є високою)</i>	4

ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА

1. Череп А. В., Калюжна Ю. В. Управління ризиками промислових підприємств на антикризових засадах: монографія. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2017. 200 с.

2. Кігель В.Р. Ризикологія: теоретичні основи та прикладні задачі, моделі і методи : навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей. Київ: Міленіум, 2017. 230 с.

3. Максимук О.В. Ризикологія: Основи теорії, лабораторний практикум. Львів: ЛНУ, 2017.

4. Стешенко О. Д. Ризикологія: навч. посібник. Харків: УкрДУЗТ, 2019. 180 с

ДОДАТКОВІ ДЖЕРЕЛА:

1. Гранатуров В.М. Підприємницький ризик. Ризикологія: методичні вказівки для самостійного вивчення дисциплін / Гранатуров В.М. Одеса: ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2018. 28 с.

2. Калюжна Ю.В. Використання ентропійного підходу для визначення економічного ризику: теоретичний та практичний аспекти / Ю.В. Калюжна // *Вісник Запорізького національного університету : зб. наук. праць. Економічні науки.* – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2016. № 2 (30). С. 38–46

3. Калюжна Ю.В. Конєв В.П. Ентропійний аналіз як метод визначення рівня ризику банківської діяльності. *Збірник наукових праць «Проблеми системного підходу в економіці»*. Ч. 5, Випуск 20 3(65), 2018. С. 110-114

4. Stepanov Vn. "Challenge" as a fundamental category of the national security and riskology. *Economic innovations* 20.2 (67) (2018): 183-189.

5. Stepanov, V. N. Riskology: foundations, applications, thesaurus: monograph [Riskologiya: osnovaniya, prilozheniya, tezaurus: monografiya]. IPREEI NANU, Odessa. 2019. 292p.

Інтернет ресурси:

1. Офіційний сайт державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

2. Офіційний сайт департаменту статистики Організації Об'єднаних Націй URL: <http://unstats.un.org/unsd/default.htm>

РЕГУЛЯЦІЇ І ПОЛІТИКИ КУРСУ²

Відвідування занять. Регуляція пропусків.

Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в онлайн формі за погодженням із деканом факультету).

Політика академічної доброчесності

Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті

Під час занять заборонено надсилання текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірка електронної пошти, соціальних мереж тощо. Електронні пристрої можна використовувати лише за умови виробничої необхідності в них (за погодженням з викладачем).

Комунікація

Комунікація викладача зі студентами здійснюється з використанням електронної пошти, та системи Moodle.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: *Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин.*

² Тут зазначається все, що важливо для курсу: наприклад, умови допуску до лабораторій, реактивів тощо. Викладач сам вирішує, що треба знати студенту для успішного проходження курсу!

ДОДАТОК ДО СИЛАБУСУ ЗНУ – 2021-2022 рр.

ГРАФІК НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ 2021-2022 н. р. (<http://surl.li/ajqie>)

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ. Студенти і викладачі Запорізького національного університету несуть персональну відповідальність за дотримання принципів академічної доброчесності, затверджених *Кодексом академічної доброчесності ЗНУ*: <https://tinyurl.com/ya6yk4ad>. *Декларація академічної доброчесності здобувача вищої освіти* (додається в обов'язковому порядку до письмових кваліфікаційних робіт, виконаних здобувачем, та засвідчується особистим підписом): <https://tinyurl.com/y6wzzlu3>.

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмій (атестації, заліки, іспити та інші форми контролю) є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до *Положення про організацію та методу проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ*: <https://tinyurl.com/y9tve4lk>.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН, ВІДРАХУВАННЯ. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (в тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Порядок повторного вивчення визначається *Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ*: <https://tinyurl.com/y9pkmmp5>. Підстави та процедури відрахування студентів, у тому числі за невиконання навчального плану, регламентуються *Положенням про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів у ЗНУ*: <https://tinyurl.com/ycds57la>.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА. Порядок зарахування результатів навчання, підтверджених сертифікатами, свідоцтвами, іншими документами, здобутими поза основним місцем навчання, регулюється *Положенням про порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті*: <https://tinyurl.com/y8gbt4xs>.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються *Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ*: <https://tinyurl.com/ycyfws9v>. Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: *Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ*: <https://tinyurl.com/yd6bq6p9>; *Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ*: <https://tinyurl.com/y9r5dpwh>.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога (061)228-15-84 (щоденно з 9 до 21).

ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ. Уповноважена особа з питань запобігання та виявлення корупції (Воронков В. В., 1 корп., 29 каб., тел. +38 (061) 289-14-18).

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Якщо вам потрібна спеціалізована допомога, будь-ласка, зателефонуйте (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ydhcsagx>.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ. *Наукова бібліотека*: <http://library.znu.edu.ua>. Графік роботи абонементів: понеділок – п'ятниця з 08.00 до 17.00; субота з 09.00 до 15.00.

ЕЛЕКТРОННЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ (MOODLE): <https://moodle.znu.edu.ua>

Якщо забули пароль/логін, направте листа з темою «Забув пароль/логін» за адресами:

- для студентів ЗНУ - moodle.znu@gmail.com, Савченко Тетяна Володимирівна
 - для студентів Інженерного інституту ЗНУ - alexvask54@gmail.com, Василенко Олексій Володимирович
- У листі вкажіть: прізвище, ім'я, по-батькові українською мовою; шифр групи; електронну адресу.

Якщо ви вказували електронну адресу в профілі системи Moodle ЗНУ, то використовуйте посилання для відновлення паролю <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

Центр інтенсивного вивчення іноземних мов: <http://sites.znu.edu.ua/child-advance/>

Центр німецької мови, партнер Гете-інституту: <https://www.znu.edu.ua/ukr/edu/ocznu/nim>

**ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТУ**
Силабус навчальної дисципліни «Ризикологія»

Школа Конфуція (вивчення китайської мови): <http://sites.znu.edu.ua/confucius>